

en de verschillende kunstmatige lichtbronnen, waarvan schrijver er niet minder dan 16 noemt! De vos uit de fabel kende nog meer kunstjes; de poes slechts één, doch dit was afdoende.

Wat over het zonlicht wordt medegedeeld, past in het kader van het geheel. Natuurlijk ontbreekt de chirurgische tuberculose, die in andere werken over heliotherapie de hoofdschotel vormt. Over de techniek wordt het noodige gezegd. Veel Fransche literatuur is ook in dit hoofdstuk verwerkt. De handelingen van het congres van Cannes vond ik niet vermeld.

Een hoofdstuk over luchtbaden en luchtkuren besluit het boek met zijn rijken inhoud. Uitvoerige literaturopgaven verhoogen de waarde van het werk voor dengene, die diepere studie van onderdeelen wil maken.

C. M. MOL.

Tuberculose en erfelijkheid. Proëve van een onderzoek omtrent het familiair en hereditair voorkomen van tuberculose volgens de wetenschappelijk-genealogische methode. Academisch Proefschrift door J. J. TH. DOYER, arts te Warffum. J. B. WOLTERS U. M.-Groningen, den Haag. Ook in den handel. Prijs geb. f 12.50.

De schrijver heeft zich tot doel gesteld, na te gaan, of uit het voorkomen van klinische tuberculose onder een zekere bevolking kan worden afgeleid het bestaan van een individueel verschil in dispositie, dat langs erfelijken weg wordt overgebracht in op elkaar volgende generatiën en zoo tot uiting komt in een familiair optreden. Hij heeft daartoe op zeer nauwkeurige wijze nagegaan, hoe het stond met het voorkomen van tuberculose onder de ascendente van de bevolking der gemeente, waar hij de praktijk uitoefende, daarbij uitgaande van alle kinderen, die aldaar in de jaren 1909 tot 1912 geboren waren. Gebruik makende van de officieele lijst der doodsoorzaken, verder van aantekeningen door hemzelf al sinds jaren omtrent zijn patiënten gemaakt, en ook — doch met groote voorzichtigheid — van de mededeelingen hem door de leden der betrokken families zelf verstrekt, gelukte het hem behoorlijk volledige en betrouwbare gegevens te verkrijgen omtrent het voorgeslacht tot in het 3de soms tot in het 4de geslacht. Voor alle groepen van kinderen werden daarop kwartierstaten aangelegd die voor enkele familie's tot stamboomen werden vereenigd. Deze staten en stamboomen toonen op zeer fraaie en overzichtelijke wijze, hoe het met de „erfmasa" der onderzochte personen is gesteld. Bovendien geeft de schrijver van alle lijders aan tuberculose, die onder het materiaal werden aangetroffen, uitvoerige levensbeschrijvingen, vooral ook om na te gaan, in hoeverre in deze gevallen een bron van besmetting was te vinden.

In zijn slotsom zegt de schrijver, dat door zijn onderzoek het bestaan van een verschil in vatbaarheid, en de erfelijkheid daarvan niet is bewezen, doch dat de door hem verkregen uitkomst wel in die richting wijst. Voortgezet onderzoek volgens den door hem ingeslagen weg zal hier naar zijn overtuiging meer licht geven

en men kan ten volle met hem instemmen, als hij den wensch uit, dat meer collega's zich geroepen mogen gevoelen daaraan mede te werken. Inderdaad zouden wij dan een beter inzicht in het zoo moeilijke en toch zoo belangrijke vraagstuk der erfelijke belasting krijgen.

De bestudeering van dit proefschrift zij ieder, die in dit vraagstuk belangstelt, warm aanbevolen. Hij zal daarbij ongetwijfeld worden getroffen door de groote mate van objectiviteit, waarmede het onderzoek is verricht. De inleidende hoofdstukken, met name bijv. de uiteenzettingen over vatbaarheid, over het verschil tusschen besmetting en ziekte, en over erfelijke belasting, zijn zeer helder en overtuigend geschreven.

De bijgevoegde kwartierstaten en stamboomen bevatten ook nog bijzonderheden over het voorkomen van carcinoom, zenuwziekte en alcoholisme, waarvoor naar het oorspronkelijke moge worden verwezen.

C. L. DEYLL.

Ueber die Fruchtbarkeit der christlich-judischen Mischehe.
Ein Vortrag von Dr. MAX MARCUSE. Uitgave van A. MARCUS
en E. WEBERS Verlag, Bonn 1920. Prijs 3 mark.

Deze rede, die in het tijdschrift *Abhandlungen aus dem Gebiete der Sexual-Forschung* heeft gestaan, doch thans als afzonderlijke brochure is verschenen, bevat over het vraagstuk van de vruchtbaarheid der gemengde huwelijken weinig nieuws. Schrijver meent, dat er geen natuurlijke disharmonie tusschen de rassen bestaat. Dat er minder kinderen uit huwelijken tusschen joden en niet-joden worden geboren, neemt hij wel aan; doch de oorzaken hiervan liggen niet in de kiemcellen, maar zijn van uitwendigen aard. Sociale, psychologische en ethische overwegingen voert schrijver aan om het verschil te verklaren. Erg overtuigend zijn zijn gronden echter niet. Trouwens het onderwerp is nog te weinig bestudeerd, de statistieken, er over gepubliceerd, wegens de kleinheid der getallen te onbetrouwbaar, om iets positiefs van schrijver te verwachten. Niettemin opent hij gezichtspunten, die zeer zeker verdere bestudeering waard zijn. Over den invloed van het rassenverschil spreekt hij niet. Een weinig meer aandacht aan dit punt gewijd zou de wetenschappelijke waarde van het geschrift aanmerkelijk hebben verhoogd.

J. SANDERS.

M. J. SCHRÖDER en dr. H. G. DE ZAAIJER, *Handleiding bij het onderwijs in receptuur*. Vierde deel. — Latijn, bewerkt door H. J. SPITZEN. Vierde, herziene druk. J. B. WOLTERS' Uitgevers Maatschappij. Groningen, den Haag, 1920. Prijs f 2.90.

Van de bekende boekjes van SCHRÖDER en DE ZAAIJER, die bedoeld zijn gebruikt te worden bij de opleiding der apothekers-